

Utfyllende kommentarer til UHRs anbefalte retningslinjer til graden philosophiae doctor (ph.d.)

Vedtatt av Universitets- og høyskolerådets styre den 28. april

UHRs anbefalte retningslinjer definerer rammene for ph.d.-utdanningen i Norge og anbefales lagt til grunn ved utforming av institusjonens forskrifter. Innholdet i ph.d.-utdanningen bestemmes på grunnlag av institusjonens forskrift. Dette dokumentet gir utfyllende kommentarer til enkelte punkter i de anbefalte retningslinjene som det har vært ulike tradisjoner og tolkninger til.

§ 5 Opptak

Flere veier til opptak

Flere veier ph.d.-utdanningen kan skje på flere måter, herunder:

- Gjennom åpent utlyst stilling der søker formulerer prosjektbeskrivelse som legges til grunn for vurdering til opptak, og der opptak og tilsetning skjer under forutsetning av hverandre.
- Et fagmiljø utlyser stilling innenfor et forholdsvis presist formulert tematisk prosjekt. Søker tilsettes på grunnlag av karakterer eller andre definerte kriterier og tilsettes under forutsetning av opptak.

Uavhengig av måten kandidater tas opp på, har det stor betydning for kvalitet og gjennomføring at kandidaten raskt tilknyttes en veileder og at prosjektbeskrivelsen ferdigstilles under veiledning.

Koordinering av opptak og tilsetning

I KDs Forskrift om ansettelsesvilkår for stipendiatstillinger, FOR 2006-01-31-102, § 1-3, pkt. 8 står følgende:

Opptak til doktorgradsprogram er et vilkår for tiltredelse i stillingen som stipendiat. Endelig plan for forskerutdanning skal være godkjent og avtalefestet seinest tre måneder etter tiltredelse. Frist for opptak til doktorgradsprogram skal framgå av arbeidsavtalen. Videre må det framgå når endelig plan for forskerutdanningen skal være framlagt. Alle stipendiater skal være tatt opp til et doktorgradsprogram. Gradsgivende institusjoner har forskjellig antall program, programmene kan ha ulike tidspunkt og intervall for opptak. I tillegg til opptak til program må det utarbeides en individuell plan for hver enkelt stipendiats arbeid. Krav for når denne planen skal være godkjent er gjerne uavhengig av opptaksfristen.

I KDs brev av 4.11.2009 *Ansettelsesvilkår for stipendiatstillinger – tolkning av forskrift*, bekrefter departementet at opptak til doktorgradsprogram er et utfravikelig vilkår for å kunne tiltre stillingen som stipendiat. Det er viktig at tilsetning og opptak koordineres, slik at det ikke går lang tid i starfasen av tilsetningsperioden for å avklare formaliteter rundt opptak. For at koordineringen skal skje raskest mulig, og senest innen tre måneder¹, vises det til UHRs anbefalinger, jf. brev av 3. juli 2009, der UHR har foreslått følgende tiltak:

¹Se Forskrift om ansettelsesvilkår for stillinger som postdoktor, stipendiat, vitenskapelig assistent (2006) og spesialistkandidat (2010) <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/rundskriv/2010/rundskriv-f-13-10-ending-i-forskrift-om.html?id=611609>

Til gradsgivende institusjon:

- Gradsgivende institusjon må være tydelig på kriterier og prosedyre for opptak.
- Opptak bør skje minst to ganger i semesteret.
- Det bør vurderes egne opptaksprosedyrer for eksterne søkere.
- Institusjonene oppfordres til å ta opp kvalifiserte søkere til PhD-program under forutsetning av at finansieringen går i orden. Et slikt opptak gis tidsbegrenset gyldighet.

Til søkerinstitusjon:

- Ikke-gradsgivende institusjoner må orientere seg i de ulike ph.d-programmene ved aktuelle gradsgivende institusjoner.
- Institusjonene bør søke å lage en foreløpig avtale med aktuell gradsgivende institusjon for å avklare interesse og kapasitet når det er klart hva slags område stipendiatstillinger vil bli knyttet til.
- Institusjonene må sette seg inn i gjeldende søknadsfrister.
- Institusjonene bør undersøke mulighetene for å få representant for gradsgivende institusjon med i bedømmelseskomité for stillingen.
- Oppfordre stipendiaten til å søke opptak så tidlig som mulig.

Til søker til stipendiatstilling ved ikke-gradsgivende institusjon:

- Ta kontakt med mulig veileder ved gradsgivende institusjon tidlig i prosessen for å diskutere utdanningsplanen.
- Opptak søkes før tilsetting.
- Delta i diskusjon om fordeling av arbeidstid og -sted mellom egen og gradsgivende institusjon.

§ 8 Opplæringsdelen

For å utnytte nasjonal kompetanse og ressurser vil kandidater i økende grad ta kurs ved annen institusjon enn den gradsgivende. Kurs på doktorgradsnivå ved annen institusjon skal godkjennes i henhold til UH-loven § 3-4, evt. med en avkorting dersom deler av kurset er dekket ved gradsgivende institusjon. Ved formalisert samarbeid som for eksempel forskerskoler, bør samarbeidende institusjoner avklare i forkant hvordan den gjensidige å godkjenningen av hverandres kurs skal skje.

§ 10 Medforfatterskap

Avhandlingens omfang, herunder minimum antall artikler, varierer mellom fag. Det er derfor ikke hensiktsmessig å fastsette minimumskrav på generelt grunnlag, det kan fastsettes for de enkelte fag, blant annet i henhold til hvilke normer som gjelder internasjonalt. Antallet artikler som kreves vil også være avhengig av kandidatens bidrag i de enkelte arbeider som inngår i avhandlingen. Normalt bør kandidaten være førsteforfatter på minst halvparten av artiklene.

§ 15.2 Omarbeiding av innlevert avhandling

Denne paragrafen omfatter muligheten for mindre rettelser som ikke er av substansiell karakter for avhandlingen. Dette er ikke en normalordning, men viser til at det i noen fag internasjonalt anses som både normalt og ønskelig å kunne påpeke mindre korrigeringer som vil løfte avhandlingen til et høyere nivå. Dette må ikke forveksles med veiledning eller stå i motsetning til veileders ansvar for å godkjenne avhandlingsarbeidet for innlevering til bedømmelse. Anledningen til mindre rettelser skal *ikke* regnes som bedømmelse, men fører til at bedømmelsen utsettes. Ordningen berører derfor ikke anledningen til ny innlevering dersom avhandlingen deretter blir underkjent. Den skal heller ikke være av en slik karakter at det i realiteten åpnes for tre bedømmelser.
